

***Nacionalni centar za vanjsko
vrednovanje obrazovanja***

Identifikacijska
naljepnica

PAŽLJIVO NALIJEPI TI

HRVATSKI JEZIK

osnovna razina

TEKSTOVI

Ispitna knjižica 1

Prazna stranica

UPUTE

U ovoj su knjižici tekstovi uz koje su vezani 'grozdovi' zadataka iz ispitne knjižice 2. U uputi prije 'grozdova' zadataka naznačeno je koji tekst trebate pročitati prije nego što počnete rješavati zadatke.

Unutar jednoga 'grozda' pojedinim zadatcima ispituje se čitanje s razumijevanjem pripadajućega teksta te se ostalim zadatcima ispituju književnopovijesna, književnoteorijska i jezična znanja vezana za razdoblje u kojem je djelo nastalo. Posljednji zadatak nije vezan ni za jedan tekst.

Uz prvi tekst vezani su zadatci od 1. do 12.

Uz drugi tekst vezani su zadatci od 13. do 31.

Uz treći tekst vezani su zadatci od 32. do 49.

Uz četvrti tekst vezani su zadatci od 50. do 66.

Zadatci od 67. do 76. nisu vezani za tekstove.

Želimo Vam puno uspjeha!

Ova ispitna knjižica ima 8 stranica, od toga 2 prazne.

I. tekst

(...)

Glagoljica je kao pismo gotovo savršeno prenijela glasovne odlike slavenskoga jezika koji su Sveta Braća oblikovala kao prvi slavenski kulturni (bogoslužni), kulturni i književni jezik. Glagoljica je bila dragocjena posuda koja je čuvala narav jezika. Ona je pismo homilijara, lekcionara, misala i brevijara, ali i književno-umjetničkih tekstova, pjesama, legenda, romana i pravnih spisa. Posuda koja je čuvala sve odlike hrvatskoga jezika kako se razvijao od Bašćanske ploče do prve tiskane hrvatske knjige. To je pismo, vjerojatno već u XII., a sasvim pouzdano u XIII. stoljeću, bilo pripisano sv. Jeronimu, prevoditelju Sv. Pisma na latinski jezik. Pobožna je zabuna, možda, spasila glagoljici život u općem ujednačivanju zapadne civilizacije, koja je svoju jedinstvenost vidjela u jednoj vjeri – u katolicizmu shvaćenom kao latinstvo. Latinstvo se očituje ponajprije u latinskome pismu (latinici) i latinskome jeziku.

Europski su humanisti, poštujući svoj uzor – sv. Jeronima – u »njegovu« pismu htjeli vidjeti odraz njegove humanističke zauzetosti da i najširi slojevi puka, naroda (*vulgus*), budu izravno upoznati s Riječju Božjom, koja se oglašuje u Sv. Pismu, u njegovu latinskome prijevodu na govoreni latinski jezik. Zato su se pobrinuli da glagoljica u tiskanim knjigama bude ugledno, skladno i lijepo pismo.

(...)

prema: Josip Bratulić, *Leksikon hrvatske glagoljice*

II. tekst

(...)

DŽIVO

Dobra kob, junače! Što si tuj takoj sam?

STANAC

Zdrav, mili moj brače, ovo ni sam ne znam!
Sinočka u ovi grad uljezoh čestiti,
u kom ni star ni mlad ne ktje me primiti
na stan svoj; ter, ne znava kud se inud svrnuti,
k vodi idoh ovdi uprav da bih počinuti.
Studena vodica umjesto pr'jatelja
ter mi je družica, a kami postelja;
i meni t' nije spat nego bdjet i javi
danicu svitlu zvat da bil dan objavi,
u noćnoj da tmasti zločinac ki mene
ne bude pokrasti kon vode studene.
Tržak sam donio: kozlece, grudicu,
od šta sam ončas mnio primiti aspricu.
Ovdi sam toj takoj; ma nu mi kaži sad
tko si ti, brate moj, er ti sam veomi rad.

DŽIVO

S Gacka sam trgovac, govedi trgujem,
vri mi pritio lonac, dužan se ne čujem;
putujem na suho, more mi drago ni,
spim s uha na uho, zlo mi se i ne sni:
u vjeru ne davam, jamac se ne hitam,
na vrat ne prodavam, mo'e posle činim sam.

STANAC

Čestit se kažeš ti i obrazom svitlim
i dobrom pameti i tvojim trgom tim.

DŽIVO

Ne mjerim ja gori nebeske visine,
ni pamet ma nori tej morske dubine;
u srijedu udaram, blaženi gdi idu,
sam sebe ne varam hode u nevidu.

(...)

Novela od Stanca

kami – kamen
asprica – novac
pritio – mastan, debeo
hode u nevidu – hodeći u mraku

III. tekst

(...)

Materinski jezik u hrvatskoj zemlji, ako se baš za ništa ne drži i posve ne zanemaruje, ipak ne stoji uzvišen ni u kakvom poštovanju. – Muževima, koji su se za njega koliko-toliko trudili i brinuli, plaća je bila ružna nezahvalnost, negda pače sramota, ter još i više, prezir i progon. Nije li vrijeme suprotstaviti se takvim nevoljama? – A tko čuti da može pridonijeti općem dobru suzbijanjem škodljivih predrasuda, ne smije, bez grijeha prema domovini, šutjeti.

(...)

Dajte da sada u vrijeme mira vitezovi duha budemo, da se tako jezik – kojim su najveći muževi našega naroda s ljubavlju govorili, koji su imetkom i predragom krvčicom svojom branili, (sad bez toga od zle skrbi iskvaren) – još najzad u tamni grob ne zakopa.

(...)

Ljudevit Gaj, *Kratka osnova horvatsko-slavenskoga pravopisanja*

IV. tekst

(...)

Lauro! Što je djelovalo da se nas dvoje sastalo u životu? Puki slučaj. Zar da mi jedno drugomu imademo nešto spočitavati? Kajati se? Žaliti štogod? Pregarati? Ništa! Ništa! Ništa! U nirvani, u praznini bez kraja i konca, sretosmo se kao dva zabludjela zvuka u pustoši, kojeno je porodila jeka, možda od žarkoga udarca slučajno letećeg ata po pustari; možda jeka od usklika kakva beduinskog junaka ili derviša štono se udaljio i zalutao od svoje karavane... Nà: vi ste, zabludjela i iskvarena grešnica, unišli u Mecenin dom kano trgovkinja sa svojom vlastitom ljepotom i dražestima – a mene ste ondje našli koga već iskvariše istrjavši me iz nevine i slatke seljačke kolijevke i od čistih majčinih grudi... Vi ste bili iskusni i lukavi – kako i ne, u vašemu staležu i zanimanju? Ja sam vam se svidio, i vi zaželjeste moje mladosti koja se već bijaše pretočila iz djetinjstva u mladića, a vi je zatekoste u naponu i najljepšoj raspupalosti momačke svježosti i duševne zanesenosti... Vaše pripovijetke o tobože nesretnom vašem postanku i životu bijahu valjada gole izmišljotine ili vješto ishitrene te izbrušene poluistine, samo da moju mladost začarate, obmanete i privučete k sebi... A ja? Lako li me bijaše pritegnuti u te zlaćane paukove mrežice, gdje stadoh udisavati opojni miris prve čovječje spoznaje svoga vlastitoga bića i spola... A stade i istina navaljivati na mene. Ona mi je šaptala u uha: tvoja božica je puka metresa i priležnica grešna i do kostiju iskvarena mekoputna starca! Oh, ja sam obim dlanovima zatisnuo uha svoja i odrinuo taj dobri duh da mi ne pomućuje slasti prve spoznaje grijeha i otrova. Ona mi je to isto razastrla pred očima mojima. Oh, ja sam zaklopio vjeđe da ne vidim ništa, ništa! Izdiri, istino, ispred mojih očiju! Izdiri, nesretnice! Tko te zove, tko te traži da se brineš za me i da mi smetaš u slastima i lastima...

(...)

Ante Kovačić

Prazna stranica

